

СТАНОВИЩЕ

от

проф. д-р Людмил Любомиров Георгиев,
последна хабилизация в п.н. 3.7. Администрация и управление,
член на научно жури по конкурс за присъждане на образователната и
научна степен „доктор“, по професионално направление 3.3 Политология
(Публична администрация), с единствен кандидат Тихомира Александрова
Костова.

Тема на дисертационния труд: МЕЖДУОБЩИНСКОТО СЪТРУДНИЧЕСТВО –
ПОДХОД НА СТРАТЕГИЧЕСКО УПРАВЛЕНИЕ И ИНОВАЦИИ НА МЕСТНО НИВО

Научен ръководител: доц. ДПН Милена Стефанова

По процедурата за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ на докторант Тихомира Костова съм определен за член на научно жури със заповед на Ректора на СУ № РО 38 - 298/17.07.2020 г.

При първото заседание на научното жури ми бе възложено изготвяне на становище. По процедурата ми бе предоставен комплект материали на електронен носител, съдържащ дисертация, автореферат, заповед на Ректора на СУ, Декларация за оригиналност и достоверност(по чл. 27, ал.2 от ПП ЗРАСРБ) и кратко представяне на кандидатката.

1. Кратки биографични данни за докторантката

От подчертано кратката биографична справка за Тихомира Костова проличават следните съществени факти, имащи отношение към темата на конкурса:

А) Кандидат докторантката има изявен афинитет към последователното си изграждане като млад научен работник в областта на социалните науки. Разностепенната и подготовка от Финансово-стопанската гимназия „Васил Левски“ в гр. Добрич, към бакалавър по „Публична администрация“, Философски факултет, СУ „Св. Климент Охридски“, София, магистър по Социология в магистърска програма „Трудови пазари и развитие на човешките ресурси“, катедра Социология, ФФ, СУ „Св. Климент Охридски“, София, до докторант в професионално направление 3.3 „Политически науки“,

специалност „Публична администрация“, Философски факултет на СУ за период от 12г. показва завидна активност и разностранност в научното любопитстване, така важно за по-нататъшно съществено научно развитие.

Б) Съвсем ясно изразен интерес към териториалната тематика и по-конкретно към особеностите и политико-административното развитие и сътрудничество на общините и областите в РБългария.

В) Активно участие като анализатор, координатор и експерт в програми и проекти с висока практическа значимост на национално и международно равнище.

Г) Има наченат преподавателски опит при воденето на семинар със студенти бакалаври от специалност „Публична администрация“(СУ „Св. Климент Охридски“) по Междуобщинско сътрудничество.

2. Актуалност и структура на дисертационния труд

Актуалност: Съвсем категорично определям темата като актуална, аргументирайки твърдението си със следното:

А) В националната ни култура рефлексът към сътрудничество има своите исторически и съвременни дефицити, така видими в политико-административната и икономическа области. Същевременно членството ни в мощни военни и политико-икономически структури като НАТО и ЕС изискват възприемането на колективния дух на живеенето, който има най-силното си проявление на общинско ниво, както самото название „община“ подсказва и налага. Междуобщинското сътрудничество (МОС) у нас разширява мащаба на този начин на живеене като му придава онази необходима сила, която отдавна доказалото се като необосновано роене на голям брой общини кастрира. Аргументирането, насърчаването чрез специално научно изследване и утвърждаването на този вид сътрудничество като задължително разпознаваема кауза прави представената работа европейски съвременна и национално спешно необходима. Независимо от факта че у нас има опит в институционалното изграждане на това сътрудничество чрез Националното сдружение на общините и регионалните общински сдружения, практиката показва, че членството ни в ЕС изисква нови по-гъвкави форми на това сътрудничество, в посока на международните му проявления и национално усъвършенстване свързани с намаляване на отпадъци, чистота на атмосферния въздух и водите, изграждане на безопасни и устойчиви градове и населени

места, подобряване качеството на живот на хората, борба срещу бедността и изключването, създаване на работни места и др.

Структуриране: Дисертационният труд е разработен в общ обем от 194 страници, от които 190 страници основен текст - увод, три глави и заключение. Библиографията обхваща: 7 източника необозначени като нормативни документи, 22 източника на български език; 92 на английски език; 25 електронни източника. В работата са включени също така 4 таблици, 30 графики, 1 фигура и 1 приложение (анкетна карта) от 4 стр.

Цитирането е коректно, като е избран вид при който авторът, годината на издаване и мястото на използвания текст са посочени вътре в текста на дисертацията, а източникът е посочен накрая на работата, подреден по азбучен ред.

В структурно отношение работата се състои от увод, три глави и заключение.

Отделните части са логично структурирани и отговарят напълно на развитата концептуална рамка за доказване на избраната теза че: *междуболицинското сътрудничество е стратегически инструмент на местната власт за постигане на публични цели.* В подкрепа е и на допълнителната, втора теза, че *междуболицинското сътрудничество е също инструмент за осигуряване на достъп до иновации за местната власт.*

Дисертационният труд има общинска обектна насоченост и именно тя го прави ценен в унитарна държава, в която централната власт се смята за акцентна пред местната традиционност, която подценена, губи пъстротата и ритуалността си.

Докторантката е формулирала ясна цел, три подцели и четири подзадачи на работата си. Успешно твърди и доказва че: *с приемането на "стратегическия подход на управление и иновации, резултатите от междуболицинското сътрудничество зависят от модела на инструмента, който е избран, контекста, предпочитанията и проблемите, които се решават на местно ниво"*.

За да бъде доказано това твърдение се изследват характеристиките и особеностите на инструмента, разбиранията сред представителите на български общини за неговото прилагане, опитът на България и три скандинавски държави.

Г-ца Костова е приложила доста богат методически инструментариум, което и дава възможност да обоснове и верифицира във висока степен получените резултати. Такова методическо разнообразие не се среща често при млади изследователи, които често се въздържат да експериментират. Обяснявам си тази смелост, целенасоченост и успешност на изследователската работа с факта, че докторантката е насочена за научно ръководство към един от изявените учени в областта на териториалното (общинското) управление доц. ДПН Милена Стефанова.

3. За публикациите по дисертацията.

Темите на трите научни разработки, които се представят като публикации по дисертацията отговарят по съдържание и обем на основни части от нейното съдържание.

Липсват представени отзиви и референции по описаните публикации.

4. Автореферата на дисертацията

Представеният по процедурата автореферат отговаря на изискванията за оформление и отразява коректно основните акценти в дисертационния труд и неговите приноси.

5. Изложение на авторската концепция в отделните части на дисертацията:

Първата глава изяснява трите ключови за дисертацията понятия: „междубщинско сътрудничество“, „стратегическо управление“ и „иновации на местно ниво“ от гледна точка на публичното управление. Представени са основни характеристики на инструмента на местно партньорство, които се отнасят до неговото възникване и развитие и очертават позитивния и негативен ефект от неговото прилагане.

Докторантката твърди основателно, че: *„Иновациите и отвореността за промени са един от ключовите принципи на доброто управление на местно ниво. Те са възможност да се извлече практическа полза от въвеждането нови решения и добри практики. В основата на този принцип заляга*

търсенето на нови и ефикасни решения за проблемите на местно ниво, като модерните методи за предоставяне на услуги са с предимство“.

От значение за изясняването на авторовите твърдения е структурирането на целите на междуобщинското сътрудничество на оперативни – имащи за задача да подобрят ежедневните операции, тактически – целящи подобрения в областта на политиката на местните власти и стратегически – когато сътрудничеството е насочено към постигането на дългосрочни предимства по отношение на конкуренцията и репутацията. Ценен е изводът, че: *„Преследваните тактически цели намират израз в измерението на риска, който е изгоден за общините с по-малък бюджет, позволявайки им финансово по-стабилно планиране за по-дълъг период и повече приемственост“.*

Изведено е значението на националния институционален контекст като ключов фактор, който влияе върху употребата на инструмента на МОС. Определен е модела и методиката на теоретично изследване и съответните индикатори.

Похвален е опита на докторантката да формулира свое определение за стратегическо управление, което би изглеждало по-свое ако употреби глагола „твърдим“, а не „приемем“, който насочва към съгласие с определение дадено от друг. Позволявам си да предложа като по-важни за верността на това определение не толкова „активността към средата“, колкото дължината на периода на планиране и корелиращия с нея коефициент на активност на промените.

Във втората глава е мотивиран избора на трите скандинавски страни - Исландия, Финландия и Норвегия, като обект на изследване. Проследени са формите и моделите на междуобщинско сътрудничество в тях и в България.

Приемам три от аргументите на докторантката за избраните като външен обект на изследването три скандинавски страни – Исландия, Финландия и Норвегия, а именно: 1) Развити практики на междуобщинско сътрудничество. 2) Разнообразните форми и модели на сътрудничество, които са непопулярни в България. 3) Сходните проблеми на местно ниво (вкл. с България). Изразявам съмнение по представения четвърти аргумент, независимо, че е смекчен с текста в малките скоби, а именно 4) Близката култура и традиции (трите северни страни).

Докторантката се застрахова като настоява че не сравнява избраните скандинавски страни с България, поради големите различия в системите и

средствата за управление. Мнението ми, обаче, е съвсем противоположно - че именно такава различност предполага сравнимост и отбелязване на наблюдаваните възможности на организацията в трите скандинавски страни за прилагането им в напълно нова среда, каквато е Българската и приспособяването на инструмента към проблемите на страната ни, както и разнообразието от договорености, до което това води. Подчертано е, че моделът на сътрудничество е полезен не само в страните, при които то не е резултат единствено на необходимостта от сближаване националните с европейски политики, а стремеж на самите местни власти да усилят възможностите си в интерес на локалните граждански интереси. Изтъкнат е извода, че инструмента на сътрудничество е по-често използван в скандинавските страни, отколкото в България. Там са се обособили разнообразни форми (модели), които са непознати за България. Това показва, че тези страни много по-често експериментират с прилагането на инструмента, като по този начин го приспособяват спрямо условията на средата. Докторантката констатира, че в примерните скандинавски държави, инструментът отдавна е част от общинската система за предоставяне на услуги. Те, за разлика от България, много по-често го прилагат на регионално ниво, като опит да се компенсират липсата второ ниво на самоуправление, за да се постигнат публични цели, най-често свързани с подобряване предоставянето на услуги. Причина според авторката е, че българското законодателство е „постно“ по отношение различни модели на сътрудничество, които органите на местна власт могат да използват.

Третата глава представя, от една страна, резултати от проведеното проучване, с което се изследват мнението и нагласите сред представители на българските местни власти в прилагането на опита им в междуобщинското сътрудничество за преодоляване на ограничените местни ресурси, задоволяването на повишените изисквания към публичното управление и необходимостта от координация и планиране на регионално ниво. Илюстрира се прилагането на инструмента от местните власти като стратегически инструмент за въздействие върху описаните по-горе дефицити на средата, и като инструмент за осигуряване на достъп до иновации.

Смятам, че в съдържателно и концептуално отношение, дисертационният труд отговаря на традиционните установени модели. Концепцията на изследването е развита в увода на дисертацията, където са

обосновани обекта и предмета на изследване, целта и произтичащите от нейното детайлизиране цел, подцели и задачи. Изброените основни елементи са логично структурирани и съответстват на тематичната ориентация на труда, както и на основните етапи на цялостното изследване, като по този начин се гарантира тяхното постигане при реализиране на разработката. Използваната методика дава израз на очакванията на докторанта за постигане на успешен резултат при доказване на изследователската теза.

6. Приноси.

Приемам за основателни и коректни формулираните от докторантката приноси, като същевременно правя следните забележки:

1. В структурно – съдържателно отношение е допуснат пропусък определени като приносни констатации да не присъстват като части от съдържанието на дисертацията (за пример виж втори и трети принос от самооценката на приносите в автореферата, които отсъстват в съдържанието).
2. Намирам че в работата на докторантката са постигнати два допълнителни приноса, които тя не е преценила като съществени и не ги е формулирала. Например:
 - А) Създадено е и приложено специфично съчетание от методи за изследване на МОС.
 - Б) Направено е и защитено несъществуващо до момента теоретично обвързване на МОС с иновационната политика и резултатността и на общинско ниво.

7. Бележки и препоръки към докторантката:

Препоръчително е текстовете, касаещи чужд език да се изписват на съответния език а не да се побългаряват (стр. 8 деск рисърч).

Обосноваването на две отделни тези се явява излишно и те могат да бъдат обединени, тъй като междуобщинското сътрудничество е средство за разширяване на иновационния потенциал на обединеното ново цяло с позитивни иновативни последици за всяка от съставните му общини. Още повече, че такава неразривна свързаност на двете тези е посочена от самата авторка на стр.6 в част от текста за предмета на изследването: „...инструментът

на междуобщинско сътрудничество с който местната власт постига публични цели и си осигурява достъп до иновации.“

Затворената вътрешнокатедрена цитираност на автори трудове по темата, като жест и предпоставка за „успех“ не е преодоляна и в тази дисертация.

Докторантката е формулирала ясна цел, три подцели и четири подзадачи на работата си. Това структуриране създава известно объркване, тъй като не става ясно кои са задачите и. Не съм съгласен с изразеното твърдение, че: „*междуобщинското сътрудничество...не представлява панацея за малките общини*“, тъй като социално-икономическата им изцелителност може да дойде единствено чрез него или чрез промяна на административно-териториалната структура на страната.

Работата би спечелила ако се анализират по-пълно резултатите от работата на Националното сдружение на българските общини и регионалните сдружения на общините в контекста на тезите и хипотезите в дисертацията. Това би помогнало да се разбере и осмисли новото което се предлага в тази област от докторантката.

Изследването на иновационния потенциал на междуобщинското сътрудничество би трябвало да се изведе като самостоятелна глава или най-малкото като поредица от самостоятелни параграфи, поради важността му заявена чрез появата му в заглавието на дисертацията.

Конкретното съдържание на използвания термин общински „иновации“ изглежда размит в теоретичното му интерпретиране. Добре би било да се задълбочи малко повече мисленето около трудностите при прилагането на иновационните решения в обслужването на гражданите поради факта, че разширяването на електронните услуги и интернет неосигуреността, както и ниската компютърна съоръженост и грамотност на по-възрастното население и на това в малките общини, генерира временна (не се знае колко продължителна) неравнопоставеност на гражданите, а равнопоставеността е основен принцип за обслужването им.

Анализът в трета глава на (както се е изразила авторката) *отделни* случаи на междуобщинско сътрудничество в България и избраните три скандинавски страни пречи да се приемат като общовалидни направените изводи и констатации за цялата им територия.

В анкетното проучване и използван „метода на отзовалите се“. Възвращаемостта на разпратените анкети е 18%, която не е достатъчна за да се направят напълно коректни изводи за цялото изследвано пространство, но дава необходимата представа за целта на изследването. Изразявам увереността си, че всички необходими стъпки и старание са направени от докторантката за постигането на пълнота на информацията и единствената причина за ниския процент е проявената несериозност от страна на общините към навременността и отговорността при отговаряне на анкетните въпроси. Това докторантката съвсем коректно заявява като недостатък на избрания изследователски метод и заслужава да бъде оценена положително за организирането и използването му.

Заклучение

Осъщественият критичен анализ на предоставените материали по конкурса, ми дават повод да изразя положителното си отношение към представеният за рецензиране дисертационен труд. Проведеното от г-ца Тихомира Александрова Костова изследване на тема „МЕЖДУОБЩНСКОТО СЪТРУДНИЧЕСТВО – ПОДХОД НА СТРАТЕГИЧЕСКО УПРАВЛЕНИЕ И ИНОВАЦИИ НА МЕСТНО НИВО“ има очертани научни и практико-приложни приноси моменти. С дисертационната си разработка докторантката показва добро владение на теоретичните постановки по изследваната проблематика, демонстрира изследователски възможности за самостоятелна работа, за систематизиране на резултати и оповестяването им пред професионалната общност в сферата на публичната администрация. Това ми дава основание да препоръчам на уважаемите членове на Научното жури да гласуват положително за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на докторант Тихомира Александрова Костова в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.3 Политология (Публична администрация).

18.10.2020 г.

Автор на становището:

Проф. д-р Людмил Любомиров Георгиев

